

HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA HỒ CHÍ MINH

HOÀNG TRUNG DŨNG

VAI TRÒ CỦA NÔNG DÂN
TRONG XÂY DỰNG NÔNG THÔN HIỆN ĐẠI Ở
VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG HỒNG HIỆN NAY

TÓM TẮT LUẬN ÁN TIẾN SĨ
NGÀNH: CHỦ NGHĨA XÃ HỘI KHOA HỌC
Mã số: 9229008

HÀ NỘI - 2026

**Công trình được hoàn thành
tại Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh**

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS Nguyễn Sỹ Trung

Phản biện 1:

.....

Phản biện 2:

.....

Phản biện 3:

.....

**Luận án sẽ được bảo vệ trước Hội đồng chấm luận án cấp học viện
hợp tại Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh**

Vào hồi..... giờ..... ngày..... tháng..... năm 2026

**Có thể tìm hiểu luận án tại Thư viện Quốc gia
và Thư viện Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh**

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Nông nghiệp, nông dân và nông thôn là ba thành tố có mối liên hệ chặt chẽ không thể tách rời đóng vai trò quan trọng trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa. Trong đó, giai cấp nông dân giữ vai trò trung tâm, chủ thể của phát triển kinh tế nông nghiệp và xây dựng nông thôn.

Trong suốt chiều dài lịch sử đất nước, giai cấp nông dân luôn là lực lượng nòng cốt, đi đầu trong cuộc đấu tranh chống ngoại xâm, giành độc lập dân tộc. Trong thế kỷ XX, dưới sự lãnh đạo của Đảng, giai cấp nông dân đã có những đóng góp to lớn vào sự thắng lợi vẻ vang của cách mạng Việt Nam. Ngày nay, trong sự nghiệp đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa nông nghiệp, nông thôn với mục tiêu tái cơ cấu ngành nông nghiệp gắn liền với chương trình xây dựng nông thôn mới, giai cấp nông dân Việt Nam bằng tinh thần quyết tâm, nỗ lực lao động, dám nghĩ, dám làm, đổi mới, sáng tạo, đã đưa nông nghiệp phát triển mạnh mẽ, đạt được những thành tựu vượt bậc, không chỉ bảo đảm an ninh lương thực quốc gia mà còn trở thành trụ đỡ vững chắc của nền kinh tế quốc dân. Để tiếp tục phát huy vai trò to lớn của của giai cấp nông dân đáp ứng yêu cầu sự nghiệp đổi mới, đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế hiện nay, Văn kiện Đại hội XIII của Đảng Cộng sản Việt Nam nhấn mạnh: “Phát huy vai trò chủ thể của nông dân trong quá trình phát triển nông nghiệp, kinh tế nông thôn gắn với xây dựng nông thôn mới. Gắn với xây dựng giai cấp nông dân với quá trình công nghiệp hóa, đô thị hóa nông thôn”. Đặc biệt trong bối cảnh đất nước bước vào kỷ nguyên phát triển mới, tại Đại hội XIV (2026) Đảng ta tiếp tục khẳng định: “*Xây dựng giai cấp nông dân Việt Nam* văn minh, phát triển toàn diện, có ý chí tự lực, tự cường, khát vọng vươn lên; phát huy vai trò chủ thể của nông dân trong phát triển kinh tế nông nghiệp, kinh tế nông thôn, xây dựng nông thôn mới”.

Vùng Đồng bằng sông Hồng là cái nôi hình thành và phát triển của dân tộc Việt Nam, đây cũng là khu vực giữ vai trò chiến lược quan trọng đối với cả nước. Khẳng định về điều này, ngày 23 tháng 11 năm 2022, Bộ Chính trị đã ban hành Nghị quyết số 30 - NQ/TW *Về phương hướng phát triển kinh tế - xã hội, bảo đảm quốc phòng, an ninh ở vùng ĐBSH đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045, trong đó nêu rõ: “Vùng Đồng bằng sông Hồng là địa bàn chiến lược đặc biệt quan trọng về chính trị, kinh tế, văn hoá, xã hội, môi trường, quốc phòng, an ninh và đối ngoại của cả nước; nơi lưu giữ nhiều giá trị văn hoá, lịch sử đặc sắc của dân tộc. Khai thác tối đa tiềm năng, lợi thế vượt trội để phát triển nhanh, bền vững vùng Đồng bằng sông Hồng thực sự là vùng động lực phát triển hàng đầu, có vai trò định hướng, dẫn dắt quá trình cơ cấu lại nền kinh tế và chuyển đổi mô hình tăng trưởng của đất nước”. Có thể nói đây là chủ trương rất đúng đắn, kịp thời của Đảng ta để đưa Đồng bằng sông Hồng phát triển nhanh và bền vững cùng đất nước trong kỷ nguyên mới.*

Bám sát quan điểm, đường lối, chính sách của Đảng và Nhà nước, đặc biệt là quán triệt sâu sắc Nghị quyết Đại hội XIV của Đảng, Kết luận của Bộ chính trị *về tiếp tục thực hiện Nghị quyết số 19 - NQ/TW về nông nghiệp, nông dân, nông thôn đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045* và Quyết định số 150/QĐ - TTg *phê duyệt Chiến lược phát triển nông nghiệp và nông thôn bền vững giai đoạn 2021 - 2030, tầm nhìn đến năm 2050*, dưới sự lãnh đạo của cấp ủy, chính quyền các địa phương, thời gian qua nông dân vùng Đồng bằng sông Hồng đã chủ động, tích cực, tự giác, tự lực, tự cường trong xây dựng nông thôn hiện đại. Nông dân đã trực tiếp tham gia vào tất cả các phương diện cơ bản của quá trình xây dựng nông thôn hiện đại như: Phát triển hạ tầng; đa dạng hóa các hoạt động kinh tế, phát triển công nghiệp chế biến, dịch vụ du lịch nông thôn; ứng dụng khoa học, công nghệ và chuyển đổi số; hiện đại hóa quản trị xã hội nông thôn, thực hiện quy chế dân chủ cơ sở; bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa dân tộc; bảo

vệ môi trường sinh thái, giữ vững an ninh quốc phòng... Bằng những kinh nghiệm đã được tích lũy, đồng thời không ngừng cầu thị học hỏi những kinh nghiệm hay, việc làm tốt có hiệu quả từ các mô hình xây dựng nông thôn hiện đại của các địa phương trong nước và quốc tế, nông dân đã vận dụng sáng tạo vào thực tiễn hoạt động xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng. Nhờ vậy, đến nay diện mạo nông thôn vùng Đồng bằng sông Hồng đã có sự thay đổi to lớn với kết cấu hạ tầng kinh tế - xã hội đồng bộ, hiện đại, thông minh; môi trường xanh, sạch, đẹp; đời sống văn hoá lành mạnh, phong phú, đậm đà bản sắc dân tộc; an ninh chính trị, trật tự, an toàn xã hội được bảo đảm; chính trị xã hội ổn định, dân chủ, văn minh; đời sống nông dân ngày càng ấm no, hạnh phúc.

Tuy nhiên, bên cạnh những thành tựu đó vẫn còn tồn tại những hạn chế, yếu kém như: Vai trò kiểm tra, giám sát của nông dân trong xây dựng kết cấu hạ tầng nông thôn còn không thực chất, mang tính hình thức; sự tham gia của nông dân trong xây dựng hệ thống chính trị cơ sở, quản lý xã hội nông thôn, giữ gìn bản sắc văn hóa, bảo vệ môi trường còn tương đối mờ nhạt; một bộ phận nông dân bàng quan, thờ ơ đứng ngoài cuộc, coi việc xây dựng nông thôn hiện đại là công việc của Đảng và Nhà nước, không phải trách nhiệm của mình; trình độ dân trí của nông dân không đồng đều cản trở năng lực thực hiện các hoạt động xây dựng nông thôn hiện đại; dân chủ ở cơ sở chưa được phát huy tốt nên chưa động viên, khuyến khích tối đa vai trò làm chủ của nông dân; nhiều vấn đề liên quan đến cơ chế, chính sách chưa sát với yêu cầu thực tiễn và nhu cầu của các địa phương... Đây là những điểm nghẽn đối với việc phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay.

Tình hình trên đây đặt ra yêu cầu phải nghiên cứu một cách toàn diện, khoa học cả lý luận và thực tiễn vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay. Xuất phát từ thực tiễn cấp bách

nêu trên, tác giả đã chọn vấn đề: ***“Vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay”*** làm đề tài nghiên cứu cho luận án tiến sĩ chủ nghĩa xã hội khoa học.

2. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu của luận án

2.1. Mục đích nghiên cứu

Trên cơ sở làm rõ một số vấn đề lý luận, thực tiễn về nông dân, vai trò của nông dân và nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng, luận án đề xuất các giải pháp cơ bản nhằm phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay.

2.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

- Đánh giá tổng quan tình hình nghiên cứu có liên quan đến đề tài luận án.

- Làm rõ một số vấn đề lý luận về nông dân, vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng.

- Đánh giá thực trạng thực hiện vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng và những vấn đề đặt ra cần giải quyết.

- Đề xuất các giải pháp phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay.

3. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu của luận án

3.1. Đối tượng nghiên cứu

Vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng.

3.2. Phạm vi nghiên cứu

- *Phạm vi về nội dung:* Luận án nghiên cứu từ góc độ chính trị - xã hội về vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay trên một số mặt như: Xây dựng kết cấu hạ tầng; phát triển kinh tế;

xây dựng văn hóa - xã hội, bảo vệ môi trường; ứng dụng khoa học, công nghệ, chuyển đổi số; giữ vững ổn định chính trị, bảo đảm quốc phòng, an ninh.

- *Phạm vi về không gian*: Nghiên cứu, khảo sát vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở một số tỉnh, thành phố vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay: Hà Nội, Hưng Yên, Ninh Bình, Hải Phòng.

- *Phạm vi về thời gian*: Luận án tập trung nghiên cứu và sử dụng số liệu từ năm 2021 (Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng) đến nay.

4. Cơ sở lý luận, thực tiễn của luận án

4.1. Cơ sở lý luận

Luận án được thực hiện dựa trên cơ sở lý luận của Chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, quan điểm, đường lối của Đảng và chính sách pháp luật của Nhà nước về giai cấp nông dân, vai trò của giai cấp nông dân về phát triển nông thôn hiện đại.

4.2. Cơ sở thực tiễn

Xuất phát từ việc thực hiện vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay; số liệu thống kê và các tài liệu, báo cáo tổng kết của các tỉnh, thành phố trong khu vực vùng Đồng bằng sông Hồng; kết quả nghiên cứu của một số công trình khoa học đã công bố có liên quan đến đề tài và kết quả khảo sát thực tế, điều tra xã hội học tại một số tỉnh, thành phố vùng Đồng bằng sông Hồng của nghiên cứu sinh.

5. Phương pháp nghiên cứu của luận án

Dựa trên phương pháp luận của chủ nghĩa duy vật biện chứng và chủ nghĩa duy vật lịch sử, luận án sử dụng các phương pháp nghiên cứu chuyên ngành Chủ nghĩa xã hội khoa học cùng với các phương pháp liên ngành trong khoa học xã hội, cụ thể như sau:

- *Phương pháp kết hợp logic - lịch sử* được sử dụng để tìm hiểu, xem xét một cách cụ thể về thực trạng việc thực hiện vai trò của nông dân trong xây dựng

nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay từ đó rút ra kết luận logic về việc thực hiện những vai trò này.

- *Phương pháp phân tích, tổng hợp, so sánh* được sử dụng trong quá trình khảo sát, đánh giá thực trạng và làm rõ những vấn đề mới đặt ra đối với việc thực hiện vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng ĐBSH hiện nay.

- *Phương pháp điều tra xã hội học* được sử dụng điều tra, khảo sát 500 phiếu hỏi đối với đối tượng nông dân ở một số xã thuộc các tỉnh, thành phố: Hà Nội, Hưng Yên, Ninh Bình, Hải Phòng được thu thập qua hình thức google forms. Trên cơ sở dữ liệu được thu thập, tác giả luận án tiến hành phân tích, tổng hợp, đưa ra các nhận định có liên quan đến nội dung đề tài luận án.

- *Phương pháp phân tích tài liệu, số liệu thứ cấp* được sử dụng để so sánh các nguồn thông tin từ các quan điểm, các cách nhìn khác nhau để lựa chọn những thông tin chân thực, khách quan làm nổi bật vấn đề thực hiện vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở một số tỉnh trọng điểm vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay.

- *Phương pháp quan sát* được sử dụng hỗ trợ và làm sáng tỏ thêm những thông tin đã thu được về thực hiện vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở một số tỉnh trọng điểm vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay, đồng thời là cơ sở để đưa ra các giả thuyết và hướng nghiên cứu cho luận án.

6. Những đóng góp mới về khoa học của luận án

- Luận án góp phần làm rõ và sáng tỏ thêm quan điểm chung về nông dân và vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay.

- Luận án cũng góp phần làm rõ những vấn đề đặt ra, đề xuất giải pháp cơ bản nhằm phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay.

7. Ý nghĩa lý luận và thực tiễn của luận án

7.1. Ý nghĩa lý luận của luận án

Kết quả nghiên cứu của luận án góp phần cung cấp luận cứ cho các tỉnh vùng Đồng bằng sông Hồng trong việc xây dựng cơ chế, chính sách và giải pháp nhằm phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay một cách hợp lý.

7.2. Ý nghĩa thực tiễn của luận án

Kết quả của nghiên cứu trong luận án có thể được áp dụng làm tài liệu tham khảo cho việc học, nghiên cứu và giảng dạy tại các trường đại học, học viện cũng như các tổ chức nghiên cứu khoa học có liên quan đến các vấn đề được nghiên cứu trong luận án.

8. Kết cấu của luận án

Ngoài phần Mở đầu, kết luận, danh mục tài liệu tham khảo và phụ lục, luận án được kết cấu thành 4 chương 9 tiết

Chương 1

TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN

1.1. CÁC CÔNG TRÌNH NGHIÊN CỨU LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN

1.1.1. Những công trình nghiên cứu về xây dựng nông thôn hiện đại và xây dựng nông thôn hiện đại vùng Đồng bằng sông Hồng

Luận án đã tổng quan 11 công trình nghiên cứu tiêu biểu liên quan đến xây dựng nông thôn hiện đại và xây dựng nông thôn hiện đại vùng Đồng bằng sông Hồng, gồm các tác giả: Cao Đức Phát, Nguyễn Thị Phương Châm, Phạm Hùng Cường, Lê Anh Hoàng, Hoàng Hữu Hạnh, Hà Tuyết Phong, Mototsugu Ochiai, Phương Nghi Giao, Nguyễn Sỹ Trung, Nguyễn Thị Minh Tâm, Shifadjzic Khan.

1.1.2. Những công trình nghiên cứu về vai trò nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại

Luận án đã tổng quan 18 công trình nghiên cứu tiêu biểu liên quan về vai trò nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại gồm: Nguyễn Trọng Bình, Nguyễn Ngọc Anh, Lương Quốc Đoàn, Nguyễn Văn Thịnh, Bạch Quốc Khang, Đoàn Minh Huấn, Quách Thiều Hoa, Phó Thúy Liên, Nguyễn Thế Trung, Nguyễn Thị Kim Dung, Diệp Thanh Tùng, Đinh Thị Nga, Hồ Sỹ Ngọc, Tào Tấn Thanh, Trương Diệu Hải An, Thái Tiểu Vi, Trần Đức Viên, Thường Hy.

1.1.3. Những công trình nghiên cứu về vai trò nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại vùng Đồng bằng sông Hồng

Luận án đã tổng quan 9 công trình nghiên cứu tiêu biểu liên quan về vai trò nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại vùng Đồng bằng sông Hồng gồm: Trần Thị Thoa, Lê Quỳnh Chi, Đặng Minh Tuyền, Nguyễn Hùng Sơn, Đỗ Thị Phương Hoa, Nguyễn Ngọc Huy, Nguyễn Đức Chiện, Lâm Thị Phượng, Nguyễn Thị Minh Tâm.

1.2. GIÁ TRỊ KHOA HỌC CỦA CÁC CÔNG TRÌNH TỔNG QUAN ĐÃ NGHIÊN CỨU VÀ MỘT SỐ VẤN ĐỀ LUẬN ÁN CẦN TIẾP TỤC NGHIÊN CỨU TRONG THỜI GIAN TỚI

1.2.1. Giá trị khoa học của các công trình tổng quan đã nghiên cứu

Thứ nhất, các công trình nghiên cứu đã đóng góp quan trọng vào việc hình thành và hoàn thiện cơ sở lý luận về xây dựng nông thôn hiện đại trong điều kiện phát triển theo định hướng xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam

Thứ hai, một số công trình đã làm rõ vị trí, vai trò của nông dân với tư cách là lực lượng xã hội trung tâm, chủ thể trực tiếp của quá trình xây dựng nông thôn mới và nông thôn hiện đại.

Thứ ba, các công trình nghiên cứu đã góp phần làm rõ những điều kiện, nhân tố tác động tới việc phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại.

Thứ tư, các công trình nghiên cứu nước ngoài đã mở rộng tầm nhìn so sánh và cung cấp những kinh nghiệm quốc tế có giá trị tham khảo cho Việt Nam.

Thứ năm, một số công trình đã tiếp cận trực tiếp vùng Đồng bằng sông Hồng, làm rõ đặc điểm kinh tế - xã hội, sự biến đổi cơ cấu xã hội, giai cấp của nông dân và thực trạng tham gia của nông dân trong xây dựng nông thôn mới, phát triển kinh tế nông thôn, bảo vệ môi trường và giữ gìn bản sắc văn hóa truyền thống.

1.2.2. Một số vấn đề luận án cần tiếp tục nghiên cứu

Một là, về mặt lý luận, làm rõ cơ sở lý luận về vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay. Làm rõ các quan niệm: Nông thôn hiện đại; vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại; đặc điểm kinh tế, xã hội của vùng Đồng bằng sông Hồng. Đồng thời, luận án phân tích nội dung về vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại, qua đó làm rõ các yếu tố tác động đến vai trò của nông dân trong bối cảnh đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa chuyển đổi số và hội nhập quốc tế hiện nay.

Hai là, phân tích thực trạng vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay ở một số nội dung: Thành tựu và hạn chế; phân tích nguyên nhân của thực trạng trong thực hiện vai trò của nông dân về xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay và một số vấn đề đặt ra.

Ba là, đề xuất các quan điểm và nhóm giải pháp chủ yếu nhằm phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại vùng ĐBSH hiện nay.

Chương 2

CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN VỀ VAI TRÒ CỦA NÔNG DÂN TRONG XÂY DỰNG NÔNG THÔN HIỆN ĐẠI Ở VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG HỒNG

2.1. MỘT SỐ QUAN NIỆM CƠ BẢN

2.1.1. Quan niệm về nông dân và vai trò của nông dân

2.1.1.1. Quan niệm về nông dân

Các nhà sáng lập chủ nghĩa Mác - Lênin đã nêu ra quan điểm về giai cấp nông dân dựa trên việc phân tích chế độ sở hữu của họ. Quan điểm của C.Mác và Ph.Ăngghen về nông dân đã được V.I.Lênin tiếp thu và mở rộng trong bối cảnh những năm đầu thế kỷ XX khi chủ nghĩa tư bản đã chuyển sang giai đoạn đế quốc. Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn dành sự quan tâm sâu sắc và tình cảm chân thành đối với nông dân thông qua nhiều quan điểm và tác phẩm của mình. Đảng Cộng sản Việt Nam luôn coi vấn đề nông dân là một phần quan trọng trong mối liên hệ chặt chẽ với phát triển nông nghiệp và nông thôn.

Tác giả luận án đưa ra quan niệm về nông dân (giai cấp nông dân) như sau: Nông dân là một tập đoàn những người lao động trong lĩnh vực nông nghiệp với phương thức sản xuất mang tính chất tư nhân hóa; sinh sống ở nông thôn; làm chủ hoặc đồng sở hữu các tư liệu sản xuất nông nghiệp là đất đai, vốn, tri thức và công nghệ; sản xuất ra các sản phẩm nông nghiệp nhằm thỏa mãn nhu cầu lương thực, thực phẩm cho xã hội và đóng góp vào sự phát triển của nền kinh tế quốc dân.

2.1.1.2. Quan niệm về vai trò của nông dân

Từ cách tiếp cận nghiên cứu với sự phân tích quan điểm của các nhà kinh điển Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh và Đảng Cộng sản Việt Nam nêu trên có thể quan niệm về vai trò của nông dân: Nông dân là lực lượng xã hội đông đảo, giữ

vai trò động lực to lớn của khối liên minh công - nông - trí thức trong cách mạng xã hội chủ nghĩa; là chủ thể trực tiếp của quá trình phát triển kinh tế nông nghiệp sinh thái, xây dựng nông thôn hiện đại; lực lượng chủ yếu sản xuất ra các sản phẩm nông nghiệp hàng hóa đáp ứng nhu cầu lương thực thực phẩm cho xã hội; lực lượng tiên phong, quyết định thành công của sự nghiệp đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa nông nghiệp, nông thôn.

2.1.2. Quan niệm về nông thôn và nông thôn hiện đại

2.1.2.1. Quan niệm về nông thôn

Trên cơ sở nghiên cứu, phân tích các quan niệm, đồng thời xuất phát từ thực tiễn sự nghiệp đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa nông nghiệp, nông thôn ở nước ta hiện nay có thể định nghĩa về nông thôn như sau: Nông thôn là phần lãnh thổ rộng lớn, bên ngoài đô thị, nơi sinh sống và làm việc chung của cộng đồng dân cư mà chủ yếu là nông dân, hoạt động sản xuất nông nghiệp là cơ bản; nơi đang lưu giữ tư liệu sản xuất quan trọng là ruộng đất và tài nguyên thiên nhiên của quốc gia; là địa bàn quan trọng về mặt địa chính trị trong các cuộc vận động cách mạng xã hội.

2.1.2.2. Quan niệm về nông thôn hiện đại

Tác giả luận án đã xây dựng một số tiêu chí cụ thể về nông thôn hiện đại như sau: Tiêu chí về kết cấu hạ tầng; tiêu chí về phát triển kinh tế; tiêu chí xây dựng văn hóa - xã hội và bảo vệ môi trường; tiêu chí khoa học, công nghệ và chuyển đổi số; tiêu chí giữ vững ổn định chính trị, đảm bảo quốc phòng an ninh.

Từ chính sách xây dựng và phát triển nông thôn có thể quan niệm: Nông thôn hiện đại là khu vực ngoài đô thị, có cơ sở hạ tầng đồng bộ, hiện đại tiếp cận với các chuẩn mực của đô thị và được quản trị theo hướng thông minh; kinh tế phát triển đa dạng gắn với công nghiệp chế biến và tiêu thụ hàng hóa; có nền nông nghiệp sinh thái ứng dụng công nghệ cao; có nền văn

hóa tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc; có môi trường sống xanh, sạch, đẹp, văn minh với khả năng chống chịu cao trước biến đổi khí hậu, thiên tai, dịch bệnh và các biến động bất lợi khác; chính trị ổn định, quốc phòng, an ninh trật tự an toàn xã hội được giữ vững; giáo dục, y tế phát triển, đời sống của cư dân ấm no, phồn vinh, hạnh phúc.

2.1.3. Quan niệm vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng

2.1.3.1. Khái quát về vùng Đồng bằng sông Hồng

Sau khi sáp nhập địa giới hành chính vào tháng 6/2025 vùng gồm 6 tỉnh thành phố. Vùng có vị trí chiến lược đặc biệt quan trọng về chính trị, kinh tế, văn hoá, xã hội, môi trường, quốc phòng, an ninh và đối ngoại của cả nước; nơi lưu giữ nhiều giá trị văn hoá, lịch sử đặc sắc của dân tộc. Đây là trung tâm kinh tế năng động và là một đầu tàu kinh tế quan trọng của cả nước.

2.1.3.2. Quan niệm về nông dân vùng Đồng bằng sông Hồng

Tác giả luận án quan niệm về nông dân vùng Đồng bằng sông Hồng: Nông dân vùng Đồng bằng sông Hồng là một bộ phận của giai cấp nông dân Việt Nam; sinh sống ở nông thôn; với số lượng đông đảo, cơ cấu đa dạng; lao động trong lĩnh vực nông nghiệp và công nghiệp chế biến và dịch vụ nông nghiệp, với phương thức sản xuất ngày càng hiện đại ứng dụng công nghệ cao; làm chủ tư liệu sản xuất chủ yếu là ruộng đất; cần cù, chăm chỉ, năng động, nhạy bén trong sản xuất kinh doanh; có năng lực đổi mới, sáng tạo; có tinh thần yêu quê hương đất nước nồng nàn; là lực lượng tiên phong của sự nghiệp công nghiệp hóa nông nghiệp, nông thôn.

2.1.3.3. Quan niệm về nông thôn hiện đại vùng Đồng bằng sông Hồng

Trong quá trình xây dựng nông thôn hiện đại, một số nét đặc thù của nông thôn hiện đại vùng Đồng bằng sông Hồng khác so với các vùng khác trong cả nước có thể được kể đến: Bảo tồn cấu trúc làng xã truyền thống gắn với phát triển đô thị

hóa; bảo tồn giá trị làng nghề truyền thống gắn với phát triển kinh tế; bảo tồn, phát huy giá trị văn hóa truyền thống gắn với phát triển xã hội.

Từ cách tiếp cận trên đây có thể quan niệm như sau: Nông thôn hiện đại vùng Đồng bằng sông Hồng là khu vực có chính trị xã hội ổn định; cơ cấu kinh tế đa dạng phát triển năng động gắn chặt với ứng dụng khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số; nền văn hóa tiên tiến giàu bản sắc dân tộc; cơ sở hạ tầng đồng bộ, hiện đại theo hướng quản trị thông minh; môi trường cảnh quan xanh, sạch, đẹp; đời sống của nhân dân ngày càng no ấm, hạnh phúc.

2.1.3.4. Quan niệm về vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng

Tác giả luận án quan niệm về vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại vùng Đồng bằng sông Hồng như sau: Là chủ thể trực tiếp và quyết định trong xây dựng nông thôn hiện đại về kết cấu hạ tầng, kinh tế, văn hóa - xã hội, môi trường, ứng dụng khoa học, công nghệ, chuyển đổi số; lực lượng tiên phong trong chuyển đổi cơ cấu kinh tế nông nghiệp theo hướng sinh thái bền vững; lực lượng nòng cốt trong giữ vững ổn định chính trị, an ninh trật tự địa phương, giữ gìn, phát huy giá trị văn hóa dân tộc, bảo vệ môi trường sinh thái.

2.2. NHỮNG NỘI DUNG CƠ BẢN VỀ VAI TRÒ CỦA NÔNG DÂN TRONG XÂY DỰNG NÔNG THÔN HIỆN ĐẠI Ở VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG HỒNG

Trên cơ sở nội dung của xây dựng nông thôn mới (bộ tiêu chí quốc gia về nông thôn mới giai đoạn 2026 - 2030) và kế thừa một số cách tiếp cận có liên quan, có thể xác định vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại trên các nội dung sau: Vai trò của nông dân trong xây dựng phát triển kết cấu hạ tầng; vai trò của nông dân trong phát triển kinh tế; vai trò của nông dân trong phát triển văn hóa - xã hội và bảo vệ môi

trường; vai trò của nông dân trong ứng dụng khoa học, công nghệ và chuyển đổi số; vai trò của nông dân trong giữ vững ổn định chính trị, đảm bảo quốc phòng an ninh

23. CÁC YẾU TỐ TÁC ĐỘNG ĐẾN VAI TRÒ CỦA NÔNG DÂN TRONG XÂY DỰNG NÔNG THÔN HIỆN ĐẠI Ở VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG HỒNG

Có nhiều yếu tố tác động đến vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại vùng Đồng bằng sông Hồng, trong đó có thể kể đến một số yếu tố chủ yếu, như: Tác động từ điều kiện tự nhiên, kinh tế - xã hội của vùng Đồng bằng sông Hồng; tác động từ chủ trương, đường lối của Đảng và chính sách, pháp luật của Nhà nước; tác động từ năng lực hoạt động của hệ thống chính trị cơ sở vùng Đồng bằng sông Hồng; tác động từ quá trình chuyển đổi số ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay; tác động từ quá trình đô thị hóa và biến đổi khí hậu; tác động từ văn hoá truyền thống mang tính đặc trưng của vùng Đồng bằng sông Hồng

Chương 3

VAI TRÒ CỦA NÔNG DÂN TRONG XÂY DỰNG NÔNG THÔN HIỆN ĐẠI Ở VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG HỒNG HIỆN NAY – THỰC TRẠNG VÀ NHỮNG VẤN ĐỀ ĐẶT RA

3.1. THỰC TRẠNG THỰC HIỆN VAI TRÒ CỦA NÔNG DÂN TRONG XÂY DỰNG NÔNG THÔN HIỆN ĐẠI Ở VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG HỒNG

3.1.1. Thành tựu trong thực hiện vai trò của nông dân về xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay

Dựa trên các số liệu báo cáo của các tỉnh, thành phố và số liệu điều tra khảo sát xã hội học. Tác giả luận án đã phân tích và làm rõ thực trạng thành

tự trong thực hiện vai trò của nông dân về xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay trên một số nội dung:

3.1.1.1. Thành tựu thực hiện vai trò của nông dân trong xây dựng kết cấu hạ tầng

Nông dân tích cực, chủ động tiếp cận thông tin và đóng góp ý kiến về quy hoạch, kế hoạch xây dựng các công trình, dự án kết cấu hạ tầng nông thôn; nông dân tích cực đóng góp nguồn lực xây dựng kết cấu hạ tầng nông thôn; nông dân tích cực tham gia giám sát, quản lý, bảo vệ và khai thác hiệu quả các công trình kết cấu hạ tầng nông thôn.

3.1.1.2. Thành tựu thực hiện vai trò của nông dân trong phát triển kinh tế

Nông dân tích cực tham gia tuyên truyền thực hiện các chủ trương chính sách của Đảng và Nhà nước về phát triển kinh tế nông thôn hiện đại; nông dân tích cực tham gia tổ chức sản xuất nông nghiệp theo hướng hiện đại; nông dân tích cực phát triển kinh tế nông thôn theo các tiêu chí của nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa.

3.1.1.3. Thành tựu thực hiện vai trò của nông dân trong xây dựng văn hóa - xã hội và bảo vệ môi trường

Nông dân tích cực tham gia bảo tồn, phát huy giá trị văn hóa truyền thống và duy trì các thiết chế văn hóa ở nông thôn; nông dân tích cực tham gia xây dựng hệ thống dịch vụ nông thôn hiện đại, mở rộng bao phủ an sinh xã hội và các loại hình bảo hiểm; nông dân tích cực chuyển đổi từ mô hình nông nghiệp truyền thống sang mô hình nông nghiệp sinh thái gắn với bảo vệ môi trường nông thôn; nông dân tích cực tham gia phát triển kinh tế xanh, kinh tế tuần hoàn trong nông nghiệp gắn với bảo vệ môi trường nông thôn.

3.1.1.4. Thành tựu thực hiện vai trò của nông dân trong ứng dụng khoa học, công nghệ và chuyển đổi số

Nông dân tích cực tham gia xây dựng, hoàn thiện chủ trương, chính sách phát triển khoa học, công nghệ, chuyển đổi số trong xây dựng nông thôn hiện đại; nông dân tham gia ứng dụng tiến bộ kỹ thuật, công nghệ số và công nghệ thông minh trong phát triển nông nghiệp hiện đại, bền vững; nông dân tham gia ứng dụng các giải pháp công nghệ thông minh trong phát triển văn hóa - xã hội và bảo vệ môi trường nông thôn; nông dân tham gia ứng dụng khoa học, công nghệ phục vụ quản trị xã hội và xây dựng khu dân cư nông thôn thông minh.

3.1.1.5. Thành tựu thực hiện vai trò của nông dân trong giữ vững ổn định chính trị, bảo đảm quốc phòng, an ninh

Nông dân tích cực, chủ động tham gia thực hiện cơ chế tự quản của cộng đồng dân cư nông thôn; nông dân tích cực tham gia giữ vững quốc phòng, an ninh đấu tranh, ngăn chặn và đẩy lùi các loại tệ nạn xã hội; nông dân tích cực tham gia xây dựng tiềm lực, thế trận quốc phòng, an ninh ở nông thôn; nông dân tích cực tham gia phòng ngừa, đấu tranh chống các quan điểm sai trái, thù địch, bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng.

3.1.2. Hạn chế trong thực hiện vai trò của nông dân về xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay

3.1.2.1. Hạn chế về thực hiện vai trò của nông dân trong xây dựng kết cấu hạ tầng

Năng lực của nông dân trong việc tham gia bàn bạc, thảo luận, đóng góp ý kiến về quy hoạch xây dựng kết cấu hạ tầng nông thôn còn hạn chế; nhận thức của một bộ phận nông dân đối với quá trình xây dựng kết cấu hạ tầng nông thôn còn hạn chế; hoạt động kiểm tra, giám sát và phản biện

xã hội của nông dân đối với công tác xây dựng kết cấu hạ tầng nông thôn còn nhiều bất cập.

3.1.2.2. Hạn chế về thực hiện vai trò của nông dân trong phát triển kinh tế

Năng lực của nông dân trong cập nhập, tiếp cận thông tin thị trường và tiêu thụ nông sản trực tuyến còn hạn chế; kỹ năng của nông dân trong việc tiếp cận và sử dụng các nền tảng thương mại điện tử, phương thức thanh toán không dùng tiền mặt còn hạn chế; một số nông dân vẫn còn có một số biểu hiện chệch hướng xã hội chủ nghĩa

3.1.2.3. Hạn chế về thực hiện vai trò của nông dân trong xây dựng văn hóa - xã hội, bảo vệ môi trường

Một bộ phận nông dân chưa thật sự tích cực tham gia bảo tồn, phát huy giá trị văn hóa truyền thống và duy trì các thiết chế văn hóa ở nông thôn; năng lực bảo tồn, phát huy các giá trị văn hóa truyền thống của một bộ phận nông dân còn hạn chế; một bộ phận nông dân nhận thức chưa đầy đủ về ý nghĩa của bảo đảm an sinh xã hội và các loại hình bảo hiểm; nhận thức của nhiều nông dân chưa thực sự toàn diện về vấn đề bảo vệ môi trường ở nông thôn.

3.1.2.4. Hạn chế về thực hiện vai trò của nông dân trong ứng dụng khoa học, công nghệ và chuyển đổi số

Năng lực tiếp cận và sử dụng công nghệ số của nông dân còn chưa đáp ứng yêu cầu của chuyển đổi số toàn diện; khả năng đầu tư cho ứng dụng khoa học, công nghệ và chuyển đổi số của nông dân còn nhiều hạn chế; sự thiếu hụt đội ngũ hạt nhân nông dân trẻ có khả năng tham gia và dẫn dắt các hoạt động ứng dụng khoa học, công nghệ và chuyển đổi số.

3.1.2.5. Hạn chế về thực hiện vai trò của nông dân trong giữ vững ổn định chính trị, bảo đảm an ninh, quốc phòng

Nông dân còn thiếu nhiều kỹ năng để có thể tham gia vào quản trị xã hội nông thôn và ít có cơ hội được đào tạo về các kỹ năng lãnh đạo, quản lý; nhận

thức và mức độ quan tâm của một bộ phận nông dân đối với Luật Thực hiện dân chủ cơ sở cũng như các nội dung của chương trình xây dựng nông thôn hiện đại còn hạn chế; trình độ nhận thức pháp luật và kỹ năng phòng, chống tội phạm, giữ vững an ninh quốc phòng của một bộ phận nông dân chưa cao; nhận thức chính trị và năng lực “tự đề kháng” về mặt tư tưởng của một bộ phận nông dân còn hạn chế.

3.1.3. Nguyên nhân của thành tựu và hạn chế trong thực hiện vai trò của nông dân về xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay

3.1.3.1. Nguyên nhân của thành tựu

Một là, các chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước phù hợp với thực tiễn khách quan, đáp ứng nhu cầu, nguyện vọng của nông dân vùng Đồng bằng sông Hồng.

Hai là, hệ thống chính trị cơ sở chủ động, tích cực triển khai chủ trương, chính sách phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng.

Ba là, phát huy các giá trị văn hóa góp phần đẩy vai trò chủ thể của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng

Bốn là, điều kiện thuận lợi về địa lý, tài nguyên tạo nền tảng vững chắc để phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng

3.1.3.2. Nguyên nhân của hạn chế

Một là, do tư duy, nhận thức của nông dân vùng Đồng bằng sông Hồng vẫn còn nhiều khó khăn, hạn chế.

Hai là, do thể chế chính sách đối với nông dân vùng Đồng bằng sông Hồng vẫn còn một số bất cập

Ba là, do năng lực và phương thức hoạt động của hệ thống chính trị vùng Đồng bằng sông Hồng còn một số bất cập

Bốn là, do ảnh hưởng của những mặt hạn chế trong văn hóa truyền thống

3.2. NHỮNG VẤN ĐỀ ĐẶT RA ĐỐI VỚI VIỆC THỰC HIỆN VAI TRÒ CỦA NÔNG DÂN TRONG XÂY DỰNG NÔNG THÔN HIỆN ĐẠI Ở VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG HỒNG HIỆN NAY

Thứ nhất, mâu thuẫn giữa yêu cầu phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại với năng lực, tư duy và nhận thức của nông dân vùng Đồng bằng sông Hồng còn hạn chế

Thứ hai, mâu thuẫn giữa yêu cầu phải có thể chế hoàn thiện, đồng bộ nhằm phát huy vai trò của nông dân trong phát triển nông thôn hiện đại và những bất cập, hạn chế trong cơ chế, chính sách hiện hành

Thứ ba, mâu thuẫn giữa yêu cầu nâng cao năng lực lãnh đạo, quản lý nhằm phát huy vai trò nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại với những hạn chế, bất cập của hệ thống chính trị nông thôn vùng Đồng bằng sông Hồng

Thứ tư, Mâu thuẫn giữa yêu cầu phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở nông thôn vùng Đồng bằng sông Hồng với những vấn đề kinh tế, xã hội, văn hóa, môi trường tiêu cực có xu hướng gia tăng

Chương 4

QUAN ĐIỂM VÀ GIẢI PHÁP PHÁT HUY VAI TRÒ CỦA NÔNG DÂN TRONG XÂY DỰNG NÔNG THÔN HIỆN ĐẠI Ở VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG HỒNG HIỆN NAY

4.1. QUAN ĐIỂM CƠ BẢN VỀ PHÁT HUY VAI TRÒ CỦA NÔNG DÂN TRONG XÂY DỰNG NÔNG THÔN HIỆN ĐẠI Ở VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG HỒNG HIỆN NAY

Một là, phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại phải quán triệt sâu sắc quan điểm nông dân là chủ thể, trung tâm của quá trình phát triển

Hai là, phát huy vai trò của nông dân phải gắn chặt với mục tiêu phát triển nông nghiệp sinh thái, nông thôn hiện đại, nông dân văn minh

Ba là, phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại phải đặt trong tổng thể chiến lược công nghiệp hóa, hiện đại hóa, chuyển đổi số và hội nhập quốc tế

Bốn là, phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại phải gắn với bảo đảm hài hòa lợi ích, tiến bộ và công bằng xã hội

4.2. GIẢI PHÁP CHỦ YẾU PHÁT HUY VAI TRÒ CỦA NÔNG DÂN TRONG XÂY DỰNG NÔNG THÔN HIỆN ĐẠI Ở VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG HỒNG HIỆN NAY

4.2.1. Nhóm giải pháp về nâng cao nhận thức, trách nhiệm, năng lực các chủ thể phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay.

Thứ nhất, chính quyền các cấp là chủ thể kiến tạo thể chế, dẫn dắt và bảo đảm điều kiện phát huy vai trò của nông dân

Thứ hai, mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị - xã hội là cầu nối phát huy vai trò của nông dân

Thứ ba, doanh nghiệp và thị trường là chủ thể liên kết phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại.

4.2.2. Nhóm giải pháp về tiếp tục hoàn thiện thể chế, chính sách nhằm phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng

Thứ nhất, hoàn thiện thể chế theo hướng khẳng định và bảo đảm vai trò chủ thể của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại.

Thứ hai, hoàn thiện chính sách phát triển kinh tế nông thôn nhằm tạo điều kiện phát huy vai trò nông dân trong phát triển sản xuất và nâng cao thu nhập.

Thứ ba, hoàn thiện chính sách đào tạo, bồi dưỡng và “tri thức hóa” nông dân đáp ứng yêu cầu xây dựng nông thôn hiện đại.

4.2.3. Nhóm giải pháp về đẩy mạnh ứng dụng công nghệ, công nghệ, chuyển đổi số nhằm phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay

Thứ nhất, phát triển hạ tầng số và môi trường kết nối công nghệ ở nông thôn.

Thứ hai, thúc đẩy ứng dụng công nghệ cao và nông nghiệp thông minh, đẩy mạnh thương mại điện tử, truy xuất nguồn gốc và kết nối thị trường số và xây dựng hệ sinh thái dữ liệu nông nghiệp phục vụ quản trị nông thôn hiện đại.

Thứ ba, thúc đẩy môi trường đổi mới sáng tạo và khởi nghiệp số ở nông thôn.

4.2.4. Nhóm giải pháp về xây dựng đời sống văn hóa, bảo đảm môi trường dân chủ, an toàn, lành mạnh nhằm phát huy vai trò của nông dân trong quá trình xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay.

Thứ nhất, xây dựng đời sống văn hóa nông thôn theo hướng phát huy vai trò chủ thể của nông dân trong sáng tạo, bảo tồn và thực hành các giá trị văn hóa

Thứ hai, xây dựng môi trường dân chủ ở nông thôn, bảo đảm nông dân thực sự được biết, được bàn, được làm, được kiểm tra, giám sát và thụ hưởng.

Thứ ba, xây dựng môi trường sống an toàn, lành mạnh, văn minh cho nông dân, gắn với bảo vệ quyền lợi và nâng cao chất lượng đời sống nông thôn

4.2.5. Nhóm giải pháp về nâng cao phẩm chất, năng lực của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay

Thứ nhất, nâng cao phẩm chất của nông dân hiện đại là yêu cầu tất yếu, quyết định sự thành công của xây dựng nông thôn hiện đại.

Thứ hai, nâng cao năng lực tổng hợp cho nông dân đáp ứng yêu cầu nông thôn hiện đại.

KẾT LUẬN

1. Nông nghiệp, nông dân và nông thôn giữ vai trò quan trọng và chiến lược trong quá trình phát triển KT - XH bền vững, đặc biệt là trong bối cảnh đất nước bước vào giai đoạn phát triển trong kỷ nguyên mới, kỷ nguyên vươn mình phát triển giàu mạnh, văn minh, thịnh vượng của dân tộc. Trong đó, xây dựng NTHĐ là một trong những chủ trương, chính sách lớn có ý nghĩa chiến lược của Đảng và Nhà nước, là quá trình phát triển toàn diện khu vực nông thôn trên các lĩnh vực từ kết cấu hạ tầng; phát triển kinh tế nông nghiệp sinh thái, kinh tế nông thôn và các ngành nghề, dịch vụ; xây dựng đời sống văn hóa, bảo đảm ASXH và bảo vệ môi trường; ứng dụng khoa học, công nghệ, chuyển đổi số; tham gia xây dựng HTCT, bảo đảm quốc phòng, an ninh. Trong mỗi lĩnh vực, vai trò của nông dân được thể hiện trên các khía cạnh cơ bản: Tiếp cận thông tin và nâng cao nhận thức; tham gia thảo luận, đề xuất sáng kiến; trực tiếp tổ chức thực hiện các nội dung xây dựng NTHĐ; tham gia kiểm tra, giám sát và tự quản cộng đồng theo quy định của pháp luật. Yêu cầu cơ bản đặt ra là phải bảo đảm sự tham gia của nông dân trên tất cả các lĩnh vực, các khâu của quá trình xây dựng NTHĐ, đồng thời bảo đảm cả chiều rộng và chiều sâu của sự tham gia đó.

Luận án cũng chỉ ra các yếu tố chủ yếu tác động đến việc thực hiện vai trò của nông dân trong xây dựng NTHĐ ở vùng ĐBSH, bao gồm: (i) Điều kiện tự nhiên và KT - XH đặc thù của vùng; (ii) Chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước về nông nghiệp, nông dân, nông thôn; (iii) Năng lực hoạt động của HTCT cơ sở; (iv) Tác động của chuyển đổi số, đô thị hóa, biến đổi khí hậu; (v) Văn hoá truyền thống mang tính đặc trưng của vùng ĐBSH đặt ra những rào cản nhất định đối với quá trình đổi mới và phát huy vai trò chủ thể của nông dân.

2. Trên cơ sở khảo sát thực tiễn tại một số tỉnh, thành phố tiêu biểu ở vùng ĐBSH, tác giả luận án nhận thấy việc phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng NTHĐ đã đạt được nhiều kết quả quan trọng. Nông dân ngày càng thể hiện rõ vai trò chủ thể trong xây dựng kết cấu hạ tầng nông thôn; phát triển kinh tế; xây dựng VH - XH, bảo vệ môi trường; ứng dụng khoa học, công nghệ, chuyển đổi số; giữ vững ổn định chính trị, bảo đảm quốc phòng, an ninh. Những kết quả đó đã góp phần quan trọng làm thay đổi diện mạo nông thôn vùng ĐBSH theo hướng ngày càng hiện đại, văn minh, nâng cao đời sống vật chất và tinh thần của nông dân, bảo đảm ổn định CT - XH và phát triển bền vững.

Những thành tựu trong việc phát huy vai trò của nông dân ở vùng ĐBSH có nhiều nguyên nhân, trong đó chủ yếu là: Hệ thống quan điểm, chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước về nông nghiệp, nông dân, nông thôn ngày càng hoàn thiện và phù hợp với yêu cầu thực tiễn; hệ thống chủ trương, chính sách ngày càng đồng bộ của Đảng và Nhà nước; sự vào cuộc tích cực của bộ máy chính trị ở cơ sở; việc phát huy các giá trị văn hóa cộng đồng đặc trưng của cư dân nông nghiệp vùng ĐBSH; cũng như sự cải thiện theo hướng tích cực trên nhiều mặt đời sống vật chất và tinh thần của người nông dân trong thời kỳ đổi mới.

Tuy nhiên, bên cạnh những kết quả đạt được, việc phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng NTHĐ ở vùng ĐBSH vẫn còn những hạn chế, bất cập. Những hạn chế này thể hiện trên tất cả các lĩnh vực từ kết cấu hạ tầng, phát triển kinh tế; xây dựng VH - XH, bảo vệ môi trường; ứng dụng khoa học, công nghệ, chuyển đổi số; giữ vững ổn định chính trị, bảo đảm quốc phòng, an ninh. Nguyên nhân chủ yếu là do tư duy, nhận thức của nông dân vùng Đồng bằng sông Hồng vẫn còn nhiều khó khăn, hạn chế; thể chế chính sách đối với nông dân vùng

Đồng bằng sông Hồng vẫn còn một số bất cập; năng lực và phương thức hoạt động của hệ thống chính trị vùng Đồng bằng sông Hồng còn một số bất cập; ảnh hưởng của những mặt hạn chế trong văn hóa truyền thống.

3. Từ nghiên cứu lý luận và thực tiễn, luận án đã chỉ rõ 04 vấn đề đặt ra đối với thực hiện vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại vùng Đồng bằng sông Hồng. Trên cơ sở vấn đề đặt ra, luận án đã nêu ra 04 quan điểm về phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại vùng Đồng bằng sông Hồng và đề xuất 04 nhóm giải pháp gồm: (i) Nhóm giải pháp về nâng cao nhận thức, trách nhiệm, năng lực các chủ thể phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay; (ii) Nhóm giải pháp về tiếp tục hoàn thiện thể chế, chính sách nhằm phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng; (iii) Nhóm giải pháp về đẩy mạnh ứng dụng công khoa học, công nghệ, chuyển đổi số nhằm phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay; (iv) Nhóm giải pháp về xây dựng đời sống văn hóa, bảo đảm môi trường dân chủ, an toàn, lành mạnh nhằm phát huy vai trò của nông dân trong quá trình xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay; (v) Nhóm giải pháp về nâng cao phẩm chất, năng lực của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay.

DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH ĐÃ CÔNG BỐ CỦA TÁC GIẢ LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN

1. Hoàng Trung Dũng (2023), “*Phát triển nhân lực khu vực nông thôn Hà Nội trước sự chuyển dịch cơ cấu xã hội nghề nghiệp*”, Kỷ yếu Hội thảo khoa học Định hướng quy hoạch thủ đô Hà Nội thời kỳ 2021-2030, tầm nhìn đến 2050, Hà Nội.
2. Hoàng Trung Dũng (2024), “*Xây dựng nông thôn hiện đại theo tinh thần Nghị quyết XIII của Đảng*”, Tạp chí Quản lý nhà nước điện tử, ngày 01/02/2024, Hà Nội.
3. Hoàng Trung Dũng (2024), “*Phát triển du lịch nông thôn hiện nay – vai trò của người nông dân*”, Tạp chí Quản lý nhà nước điện tử, ngày 23/04/2024, Hà Nội.
4. Hoàng Trung Dũng (2025), “*Một số giải pháp góp phần xây dựng nông thôn hiện đại trong giai đoạn hiện nay*”, Tạp chí Quản lý nhà nước điện tử, ngày 05/06/2025, Hà Nội.
5. Hoàng Trung Dũng (2025), “*Phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay*”, Tạp chí Chủ nghĩa xã hội Lý luận và thực tiễn, tháng 8/2025, Hà Nội.
6. Hoàng Trung Dũng (2025), “*Xây dựng kết cấu hạ tầng nông thôn hiện đại trong kỷ nguyên mới – Kỷ nguyên vươn mình của dân tộc*”, Báo cáo tham luận Hội nghị Tọa đàm tư tưởng chỉ đạo, định hướng lớn của đảng và đồng chí tổng bí thư Tô Lâm về “kỷ nguyên mới - kỷ nguyên vươn mình của dân tộc”, Hà Nội.